

Vaikų namuose ir internatuose augęs triatlonininkas Vidmantas Urbonas: „Nenuėjau klystkeliais tik todėl, kad per daug norėjau gyventi kitaip“

Kai aš mažas buvau, lakstydavau basas, alkanas po Panevėžio miesto gatves, nardydavau po šiukšliadėžes ir buvau laimingas. Tuo metu tai buvo linksma ir normalu. „– tokiais atsiminimais apie savo vaikystę, kai buvo 5-erių, dalinasi geležiniu žmogumi tituluojamas triatlonininkas Vidmantas Urbonas.

Vaikų namai, internatai, gatvė ir užsibrėžtas tikslas – susikurti kitokį gyvenimą – ugdė ir grūdino Vidmanto asmenybę. Šiandien tituluotas sportininkas, ekologinių žygių iniciatorius, treneris, aktyvus panevėžietis kiekvienam vaikui, žmogui linki turėti svajonę ir atkakliai, po laiptelį artėti jos link. „Tikslas neleidžia paklysti“, – tuo tikras Vidmantas.

Vaiko teisių gynėja, psichologė Zita Aleksandravičienė sako, kad V. Urbono istorija puikiai iliustruoja, kiek vaikui svarbūs jo artimiausi žmonės ir jų elgesys su jais, kaip su metais keičiasi visuomenės požiūris į vaiką, jo nuomonę. Kokia šiandien pagalba teikiama vaikui ir šeimai, o taip pat kiek daug įtakos žmogaus pasirinkimams turi tikslo turėjimas.

Namuose trūko net maisto

V. Urbono vaikystė nebuvo panaši į pasaką, tačiau vyras tikina, anuomet to gerai nė nesupratęs. Alkanas, basas lakstydavęs po miesto gatves jis jautėsi laimingas, nors namuose trūko ne tik meilės ar rūpesčio, bet net ir maisto.

„Mama gyveno savam pasaulyje, alkoholio jūroje, bendravo su atsitiktinėmis kompanijomis. Mes su jaunesniu broliu jai rūpėjome mažiausiai. Tėvas – jūreivis, tad išplaukdavo į jūrą ir mano gyvenime pasirodydavo tik retkarčiais. Su mama skirtingais gyvenimo keliais jie pasuko labai greitai“, – pasakoja šalyje žinomas sportininkas.

Vidmantas neslepia, kad bene ryškiausiai išlikęs vaikystės prisiminimas yra apie juos lankančią močiutę, nešinę pilnu krepšiu maisto: „Tada būdavo didžiulė šventė motinai. Sueidavo visi jos liūdno likimo draugeliai ir puotaudavo, o mes su broliu džiaugdavomės, jei kažko likdavo ir mums“.

Vaikų globos namuose nebesijautė tokie vieniši

„Man buvo beveik šešeri, buvo likę metai iki mokyklos. Nežinau, kas ir kaip nutiko, bet motiną pasodino į kalėjimą. Mus su broliu išvežė į vaikų namus. Tada prasidėjo tikrai geras gyvenimas – mes miegojome baltoje patalynėje, gaudavome šilto maisto tris kartus per dieną, dėvėjome švarius rūbus, galėjome žaisti įvairius žaidimus – tuomet mums ten tikrai buvo gera“, – mintyse gaivindamas prisiminimus pasakoja V. Urbonas.

Į klausimą, ar mažam vaikui nebuvo šoko, kad be mamos, ne savo namuose, kažkur išvežtas,

Vaikų namuose ir internatuose augęs triatlonininkas Vidmantas Urbonas: „Nenuėjau klystkeliais tik todėl, kad per daug norėjau gyventi kitaip“

Vidmantas nedvejodamas atsakė, kad jokių blogų minčių ar išgyvenimų atsidūręs vaikų namuose nepatyrė. „Kai gyveni praktiškai gatvėje, alkanas, kai nieko neturi, tave atveža ten, kur tavim rūpinasi, kur yra draugų, suaugusiųjų. Ten buvo visiškai kitas gyvenimas, todėl ir prisiminimai patys šilčiausi“, – tikino V. Urbonas, Pirmuosiuose Kauno vaikų namuose praleidęs vienerius metus.

Internatas tapo namais

„Vaikų namuose vaikai augdavo tol, kol ateidavo laikas pradėti eiti į mokyklą. Tuomet visus mus išskirstė po Lietuvos internatus. Kadangi buvau fiziškai stipresnis, atvažiavau į Panevėžio sporto mokyklą – internatą – ir čia mane nukreipė į plaukimą“, – pirmuosius mokyklinius metus prisimena vyras.

Vidmantas buvo vienas iš tų nedaugelio moksleivių, kuriems internato bendrabutis tapo namais. Tačiau savaitgaliais žaidimų aikštele virsdavusį bendrabučio koridorių, greitai pakeitė močiutės namai. „Kai mokiausi internate, mokytoja surado mano močiutę. Vaikystės metai atmintyje jau buvo prasytynę ir likę tik kai kurie epizodai, todėl susitikimas su močiute buvo kaip nauja pažintis. Nuo tada savaitgalius leisdavau pas močiutę, o sekmadienį vėl grįždavau į mokyklą“, – prisimena V. Urbonas.

Sporto mokykloje – internate – Vidmantas mokėsi keturis metus, vėliau iš šios mokyklos buvo pašalintas. „Kadangi sporto mokykla buvo aukšto meistriškumo sportininkų kalvė, o man prasidėjo kažkokia vandens liga, mane iš internato tiesiog išmetė“, – apie gyvenimo vingius, sugrįžus į gimtąjį miestą, kalbėjo šalies triatlono legenda.

Mokykloje prasidėjusios patyčios skaudino, bet užgrūdino

Pašalintas iš sporto mokyklos – internato – Vidmantas Urbonas mokslus tęsė Panevėžio Antrojoje vidurinėje mokykloje (dabartinėje V. Žemkalnio gimnazijoje), o gyventi persikėlė pas tėvo motiną.

„Penktoje, šeštoje, septintoje klasėje prasidėjo paauglystė ir maišto metas, buvau maištautojas. Kaip ir daugeliui tokio amžiaus vaikų, nereikėjo nieko, rūpėjo tik draugai, prasidėjo naktinės linksmybės ir negrįžimai namo. Įpusėjus septintą klasę, močiutės kantrybė išseko“, – maištingus paauglystės metus prisimena sportininkas.

Anūko auklėjimą močiutė vėl patikėjo valstybei ir Vidmantas buvo apgyvendintas Pasvalio internate, kur praleido pusantrų metų, ten baigė aštuonias klases.

Vidmantas neslepia, mokyklos metais yra tekę patirti ir patyčių, kad auga be šeimos, kad yra

iš vaikų namų. Jauną žmogų tai žeidė ir užgaudavo širdį. „Patyčios prasidėjo ne internate, kur buvo daug tokių vaikų kaip aš, jos prasidėjo mokykloje. Nors buvo skaudu, būtent tokios akimirkos grūdino, ėgavau atsparumo negandoms ir labai gerai supratau, kad tik pats galiu pastovėti už save“, – patyčių išgyvenimus ir šiandien prisimena geležinės ištvermės žmogus.

Bendravimas su vaikystėje išskirtu broliu buvo labai trumpas

„Kai mokiausi Pasvalyje, rusų kalbos mokytoja sužinojo, kad turiu brolių. Jis mokėsi Vilniaus internate. Manęs paklausė, ar norėčiau susitikti, nedvejodamas pasakiau, kad taip. Ir tada prasidėjo labai smagus ir atsakingas pasiruošimas susitikimui“, – pasakojo Vidmantas.

Vyras prisiminė, kaip internato auklėtiniai sunešė jam geriausius rūbus kokius turėjo, gražiausius batus, auklėtojos pirko saldinių ir automobiliu Vidmantą vežė į sostinę – susitikti su broliu.

„Tai buvo nepakartojama. Mes iš naujo susipažinome vienas su kitu, o teta, tėvo sesuo, pažadėjo, kad brolių vasarą atsiveš į Panevėžį“, – brangiausiu prisiminimu apie brolių, dalinosi V. Urbonas.

Deja, vėliau, grįžus į Panevėžį, Vidmantą pasiekė žinia, kad brolis žuvo rinkdamas metalo laužą.

Metė mokslus, kad pastatytų broliui paminklą

Pasvalio internate baigęs aštuonias klases, toliau tęsti mokslų Vidmantas grįžo į Panevėžį, kur baigė vidurinę mokyklą, o laisvu laiku – uždarbiavo. „Dirbau laiškininku, geležinkelio stotyje kroviau vagonus, ėmiausi darbų, kurie buvo pagalbiniai ir, kaip nepilnametis, galėjau dirbti“, – pasakojo Vidmantas.

Noras dirbti ir užsidirbti bei duotas pažadas pastatyti paminklą broliui nemotyvavo Vidmanto tęsti mokslų.

„Brolio mirtis smarkiai palietė, išsikėliau sau užduotį sutvarkyti jo kapą, pastatyti paminklą. Nors buvau įstojęs mokytis, tačiau jaunystės kvailysčių vedamas jau po mėnesio mokslus mečiau. Tada įsidarbinau, pastačiau broliui paminklą, kaip buvau sau pažadėjęs, ir išvykau į kariuomenę“, – toliau gyvenimo istorijos puslapius varto V. Urbonas.

Filmuose pamatė, kaip gyvena tikros šeimos

Kaip internate augęs maištingas paauglys atsilaukė prieš abejotinos reputacijos kompanijas

ir nepasuko klystkeliais? – toks klausimas iškilo klausant Vidmanto istorijos. Šiandien jaunimą treniruoju buvęs profesionalus sportininkas sako, kad receptas paprastas – savimotyvacija ir tikslas.

„Kai vaikai kieme vaikščiodavo su ledų porcija, o tu nuėjęs prašyti 7 ar 9 kapeikų gauni atsakymą, kad pinigų nėra ir neduosiu, tada kildavo mintis – būtų šeima, būtų mama, tikrai duotų. Toks pyktis, nepasitenkinimas visą laiką kirbėjo galvoje. Žinojau, kad jeigu aš turėsiu šeimą, padarysiu viską, kad mano vaikai nepatirtų tokios neteisybės“, – apie motyvaciją siekti geresnio gyvenimo ir kitokios šeimyninės laimės kalba Vidmantas.

Nemažą indėlį į jauno žmogaus pasaulėžiūrą įnešė ir meniniai filmai. Vidmantas sako, kad jie mokė daug ko. „Žiūrėdavau visus filmus iš eilės. Pavyzdžiui, „Muzikos garsų“ per dieną būdavo trys seansai, aš į visu tris ir nueidavau. Mintinai mokėjau visas dainas. Filmuose visą laiką nugali gėris, matai grožį, meilę, gražius santykius – taip brendau, mąščiau ir mačiau, kaip gyvena tikros šeimos“, – filmuose išmoktas gyvenimo pamokas prisimena vyras.

„Nebuvau šventas, bet vidinis stop vis įsijungdavo ir pergaltodavau, ar to noriu ir kokios bus šio veiksmo pasekmės. Per daug norėjau gyventi kitaip, nei gyvenau – tai motyvo nenuieiti klystkeliais“, – prisiminimus apibendrina Vidmantas.

Labiausiai patiko triatlonas

„Pasiiekti, įrodyti“, – tokios mintys visą laiką sukosi jaunuolio galvoje. Jos persikėlė ir į sportą. Kaip pasakoja Vidmantas, profesionaliai vaikystėje sportavo tik mokydamasis internate. Nors visada buvo judrus ir aktyvus, tačiau sportinė veikla nebuvo ypatingai svarbi. Viskas pasikeitė grįžus iš kariuomenės.

„Po kariuomenės įsidarbinau prestižinėje vietoje – „Prekybos valdyboje“, o tą padaryti pavyko, kai su draugu davėme pažadą, kad atstovausime įstaigą sporto varžybose. Ir atstovavom tą vietą, ko gero, visose sporto šakose – ir šaudėm, ir virvę traukėm, ir plaukėm, ir bėgom, ir į aukštį, ir į tolį šokom. Kur siuntė, ten dalyvavom ir buvo labai smagu. Įsidarbinau ir nuo tadaėjau tik į priekį. 1984 m. pirmąkart Tarybų Sąjungoje ir šeštą kartą pasaulyje Panevėžyje vyko triatlono varžybos. Mano gyvenime jau buvo atsiradęs dviračių turizmas, mokėjau plaukti, todėl jėgas išbandžiau šiame sporte ir jis mane sužavėjo“, – kaip sportas ir triatlonas atsirado gyvenime prisiminė V. Urbonas.

Nebuvo jokių vaiko teisių, niekam nerūpėjo ir vaiko nuomonė

„Kai aš mažas buvau, vaikai tiek teisių neturėjo, kiek šiandien. Buvo tokia tvarka – paėmė,

nuvežė į vaikų namus, mokytis – į internatą ir viskas. Niekam nerūpėjo, kad brolius išskyrė, nepaaiškino, kaip ir kodėl čia gyvensiu, o apie kažkokią vaiko nuomonę ir norus net negalėjo būti kalbos. Nors man vaikų namuose buvo saugu ir gera, suprantu, kad augau kitaip“, – prisiminimais apie sovietmečiu galiojusią tvarką dalinosi pašnekovas.

V. Urbonas įsitikinęs, kad jokie kraštutinumai nėra gerai, todėl vaikai turi žinoti ne tik teises, bet ir pareigas, o visuomenė – suprasti, kad ne visada namuose būna geriausia.

„Ne visos šeimos gali ir yra pajėgios pačios auginti vaikus. Tik išgyvenęs skurdžią vaikystę, priklausomybių turinčių tėvų abejingumą, gali suprasti, kad kartais valdiški namai yra gerokai saugesni ir jaukesni už tikrus tėvų namus“, – sako V. Urbonas.

Vyras neabejoja, laiminga vaikystė yra tada, kai atmintyje iškyla nematerialūs dalykai – meilė, pasitikėjimas, rūpestis. Todėl šiandien sunkumus išgyvenantiems vaikams ir suaugusiems Vidmantas pataria: „Turėk svajonę! Siek jos, po nedidelį laiptelį, bet atkakliai. Pasižiūrėk, kiek daug aplink gerų pavyzdžių. Aš tikiu, kad bet kuris vaikas, gali tapti tuo, kuo jis nori tapti, reikia tik labai norėti ir pačiam tuo tikėti“.

Vaiko teisių gynėja: sunki vaikystė Vidmantą motyvavo gyventi kitaip nei jo šeima

Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos psichologė Zita Aleksandravičienė, komentuodama V. Urbono istoriją, sako, kad į pasaulį žmogus ateina, kad užmegztų ryšį su šeima, artimaisiais ir augtų, kaip asmenybė. Deja, ne kiekvieni tėvai yra pajėgūs padėti augti ir ugdyti vaikui, atliepti geriausius jo poreikius. Kartais šeimoje problemų būna per daug ir nepatenkinami ne tik fiziologiniai vaiko poreikiai, tačiau paminamos ir pamatinės žmogaus vertybės – meilė, rūpestis, saugumas. Asmenybę formuoja ir ugdo artimųjų pavyzdys, žinios, patirtys, įgūdžiai, įgyti įveikiant nesėkmes, patiriant pralaimėjimus. Praradimai, nesėkmės, kurios nutinka vaikui, kartais atveria tam tikras galimybes. Kad ir kaip drąstiškai skambėtų, sunkumai kai kuriuos sužlugdo, o kai kuriuos mobilizuoja, priverčia susiimti iš paskutiniųjų. Tokie žmonės išsikelia sau tikslą ir imasi veiksmų. Po tuo tikslu neretai slepiasi žinutė: aš būsiu ne prastesnis, gal net geresnis už kitus.

„Vidmanto vaikystės pavyzdys iliustruoja, kad vaikas norėjo pasukti priešingu keliu, nei ėjo jo biologinė šeima. Jis turėjo labai aiškų tikslą ir tikėjo tuo, ką darė. Vidmantas yra vienas tokių, kurį sunki vaikystė, artimųjų praradimas motyvavo siekti kitokio gyvenimo, o geležinė valia padėjo svajonę paverti realybe, – pastebi psichologė. Pasirinkta sporto šaka, alinančios varžybos, treniruotės – tai fizinis skausmas, kuris priverčia jausti kiekvieną savo kūno ląstelę, o kartu tai pojūčiai, kurie signalizuoja – aš gyvas, aš esu, aš darau, aš matau, aš jaučiu“.

Vaikų namuose ir internatuose augęs triatlonininkas Vidmantas Urbonas: „Nenuėjau klystkeliais tik todėl, kad per daug norėjau gyventi kitaip“

Sudominti, siekti, turėti tikslų, pasak Z. Aleksandravičienės, yra labai svarbios motyvacijos priemonės, tėvai jas gali rodyti savo pavyzdžiu, ieškoti kartu su vaiku: „Neužmirškite, kad siekiant tikslo, labai svarbūs sėkmės ir palaikymo faktoriai. Sėkmė neateina savaime, po tuo slepiasi labai daug nuoseklaus darbo, sistemingų pastangų ir tvirto žinojimo, tikėjimo tuo, ko sieki. Artimųjų palaikymas ir žinojimas, kad patyrus nesėkmę būsi ne mažiau mylimas, suteikia drąsos ir ryžto veikti“.

Šiandien vaiko teises gina ir jas atstovauja Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, kurios prioritetas – prigimtinė vaiko teisė augti biologinėje šeimoje. Krizę išgyvenančiai šeimai – vaikui, jo tėvams į pagalbą ateina visas būrys specialistų. Tam, kad vaikas saugus augtų biologinėje šeimoje, pasitelkiami ir artimieji, emociniais ryšiais susiję asmenys, tik visiškai kraštutiniu atveju vaikui ieškoma globotojų, vėliau – globėjų.

Vaiko teisių gynėjai pastebi, kaip kasmet keičiasi visuomenės požiūris į vaiką, jo norus, atsižvelgiama į jo nuomonę. Kartu išaugo netolerancija nepriežiūrai ir bet kokiai kitai smurto formai prieš vaiką. Tai leidžia tikėti, kad vaikai bus laimingesni ir saugesni.

